

АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ ПРАВО

ЩОМІСЯЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 2/2'2019

(видається з 1994 року)

ISSN 2409-1944

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата з економічних і юридичних наук

Наказ Міністерства освіти і науки України від 21 грудня 2015 р. №1328 (економічні науки), Наказ Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2016 р. № 820 (юридичні науки). Реєстраційне свідоцтво серії КВ № 21620-11520ПР від 12 жовтня 2015 р.

Рішення Аудиторської палати України від 21.12.2017 № 353/10 (фахове видання з обліку та аудиту).

Журналу присвоєно міжнародний ідентифікаційний номер ISSN 2409-1944.

Засновники:

Аудиторська фірма "Аналітик" спільно з Таврійським національним університетом ім. В.І. Вернадського та Національною академією внутрішніх справ України

Статті обов'язково проходять

відбір, внутрішнє і зовнішнє рецензування

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Національної академії внутрішніх справ України (Протокол № 4 від 12 лютого

2019 р.) та Вченою Радою Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського (Протокол № 5 від 14 лютого 2019 р.). Повний або частковий передрук матеріалів журналу допускається лише за згодою редакції.

Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори. За зміст та достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Підписано до друку 25.02.2019

Формат 60/84/8

Наклад – 250 прим.

Адреса редакції: 01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 44

Телефони: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Факс: (044) 278-05-88

Е-mail: efp.redaktor@gmail.com

Сайт: www.efp.in.ua

Суб'єкт видавничої справи

© "Аналітик", 2019

© "Економіка. Фінанси. Право",

2019

Типографія: ТОВ "Міжнародний бізнес центр"

Керівник редакційної колегії з економічних наук:

Бутинець Тетяна Анатоліївна, д.е.н., професор, головний науковий співробітник Наукової лабораторії з проблем кримінальної поліції навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

Члени редакційної колегії з економічних наук:

Бондар Валерій Петрович, д.е.н., керуючий партнер аудиторської фірми "HLB UKRAINE", член Ради Аудиторської палати України, член ФПБАУ

Величко Олена Георгіївна, радник першого віце-прем'єр міністра України – Міністра економічного розвитку і торгівлі України

Вініченко Ігор Іванович, д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії та економіки сільського господарства Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Дацій Олександр Іванович, д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної Академії управління персоналом (МАУП), Заслужений працівник освіти України

Іванюта Василь Фалімонович, д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту Полтавського університету економіки і торгівлі

Клименюк Микола Миколайович, д.е.н., професор, завідувач кафедрою менеджменту та міжнародних економічних відносин Навчально-науковий інститут управління, економіки та природокористування Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського

Левченко Валентина Петрівна, д.е.н., член Ради нагляду за аудиторською діяльністю Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю, директор ВПГО «Спілка аудиторів України»

Манцевич Юрій Миколайович, д.е.н., доцент, вчений секретар Державного підприємства «Науково-дослідний і проектний інститут містобудування»

Невелєв Олександр Михайлович, д.е.н., доцент

Потишняк Олена Миколаївна, д.е.н., доцент, професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка

Прушківський Володимир Геннадійович, д.е.н., професор, перший проректор Запорізького національного технічного університету

Редько Олександр Юрійович, д.е.н., перший проректор з науково-педагогічної роботи, професор, академік НАСОНА

Сук Петро Леонідович, д.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування, Відокремлений підрозділ Націо-

нального університету біоресурсів і природокористування України «Ніжинський агротехнічний інститут»

Ткаченко Сергій Анатолійович, д.е.н., доцент, в.о. ректора Вищого навчального закладу "Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»"

Царенко Оксана Вячеславівна, д.е.н., професор, завідувач кафедрою обліку та аудиту, Навчально-науковий інститут управління, економіки та природокористування Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського

Керівник редакційної колегії з правових наук:

Константинов Сергій Федорович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративної діяльності НАВС

Члени редакційної колегії з правових наук:

Бичкова Світлана Сергіївна, д.ю.н., професор, завідувач кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, полковник поліції

Василинчук Віктор Іванович, д.ю.н., професор, професор кафедри оперативної-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, заслужений юрист України, полковник поліції

Глушков Валерій Олександрович, д.ю.н., професор, Київський кооперативний інститут бізнесу і права, економіко-правовий коледж, кафедра права

Джужа Олександр Миколайович, д.ю.н., професор, головний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ, заслужений юрист України

Клименко Олена Вікторівна, д.н.держ.упр., к.ю.н., доцент, завідувачка кафедрою конституційного і міжнародного права Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського

Копан Олексій Володимирович, д.ю.н., професор, провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем досудового розслідування навчально-наукового інституту № 1

Луць Володимир Васильович, д.ю.н., професор, член відділу цивільно-правових наук Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України

Озерський Ігор Володимирович, д.ю.н., доцент, професор кафедри цивільного та кримінального права і процесу Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Фрицький Юрій Олегович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного, адміністративного права та соціально-гуманітарних дисциплін, Інститут права та суспільних відносин Університету "Україна". Заслужений юрист України.

Шеф-редактор:

Головач Володимир Володимирович, к.ю.н., голова правління Аудиторської фірми "Аналітик", Заслужений юрист України

Технічний редактор:

Куцяк Олександр Анатолійович

Випусковий редактор:

Туманян Анна Оганесівна

ЗМІСТ

<i>А.А. БРОЯКА, Р.О. ЛУКІЯНЕНКО.</i> Тенденції розвитку ринку праці України в сучасних умовах	4
<i>В.В. ІГНАТЮК, Л.Л. СНІЖКО, Л.М. ГУРЧ.</i> Організація Інтернет-маркетингу підприємств автотранспортних послуг	10
<i>Ю.М. МЕЛЬНИК.</i> Оцінка конкурентоспроможності продукції промислової галузі національної економіки	14
<i>Н.В. СОЛОВЕЙ, Т.С. ЧАЙКОВСЬКА.</i> Роль економічного аналізу основних засобів у діяльності підприємства	19
<i>С.А. ТКАЧЕНКО, О.М. ПОТИШНЯК.</i> Аподиктична атрибуція фактичного розміру витрат на забезпечення конкурентоспроможного рівня якісних характеристик і технічних параметрів (норм) продукції	22
<i>А.В. ЗАДОРЖНА, І.І. НАКОНЕЧНА.</i> Сучасний стан та динаміка зовнішньої торгівлі України	25

БРОЯКА

Антоніна Анатоліївна
broyaka@ysau.vin.uaк.е.н., доцент, Вінницький
національний аграрний
університет

УДК 331.5-027.1(477)

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ
УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХTENDENCIES OF THE LABOR MARKET
DEVELOPMENT IN UKRAINE UNDER
THE MODERN CONDITIONS

ЛУКІЯНЕНКО

Роман Олегович
dodgeram35005230@gmail.comстудент, Вінницький
національний аграрний
університет

У статті розглянуто загальну економічну ситуацію, що склалася на ринку праці України, виявлено основні тенденції його розвитку. Проаналізовано динаміку найважливіших показників ринку праці – рівнів зайнятості та безробіття як на всій території країни, так і окремо у регіонах. Дослідження показало, що чисельність економічно активного населення, а також зайнятих невинно скорочується. Чисельність безробітних також скорочується, однак їхня частка у структурі економічно активного населення зростає, що обумовлено рядом чинників, проаналізованих у статті. Значну увагу приділено проблемі трудової міграції, розглянуто її причини та структуру. Запропоновано основні заходи реформування ринку праці, що сприятимуть покращенню умов його функціонування.

* * *

В статье рассмотрена общая экономическая ситуация, сложившаяся на рынке труда Украины, выявлены основные тенденции его развития. Проанализирована динамика важнейших показателей рынка труда – уровней занятости и безработицы на всей территории страны, так и отдельно в регионах. Исследование показало, что численность экономически активного населения, а также занятых постоянно сокращается. Численность безработных также сокращается, однако их доля в структуре экономически активного населения растет, что обусловлено рядом факторов, проанализированных в статье. Значительное внимание уделено проблеме трудовой миграции, рассмотрены ее причины и структура. Предложены основные мероприятия реформирования рынка труда, способствующие улучшению условий его функционирования.

* * *

Introduction. The labor market occupies one of the central places in ensuring sustainable socio-economic development in Ukraine, since it is an integral component of a market economy, which ensures the allocation and re-allocation of societal labor across industries, types and forms of economic activity in the territorial space, according to the criterion of the most efficient use of labor potential of households, enterprises, region, country, and in accordance with the structure of public needs and forms of ownership.

The **purpose** of the article is to analyze the current state and dynamics of the labor market development in Ukraine, to identify the main problems and to provide suggestions for their solution.

Results. The article deals with the general economic situation on the labor market of Ukraine. The main tendencies of its development are revealed. The dynamics of the most important indicators of the labor market - the employment and unemployment rates both in the whole territory of the country and separately in the regions are analyzed. The study showed that the number of economically active population, as well as those employed, is constantly decreasing. The number of unemployed is also declining, but their part in the structure of the economically active population is growing, due to a number of factors analyzed in the article. Considerable attention is paid to the problem of labor migration; its causes and structure are reviewed.

Conclusion. The main measures for reforming the labor market are suggested, contributing to the improvement of the conditions for its functioning. The main areas for reforming the labor market in Ukraine are: improvement of the system of remuneration; social support of certain groups of the population; stimulation by the state of small and medium business development; improvement of normative and legal regulation; reduction of tax burden on enterprises; development of an active state social and economic policy aimed at attracting young people and graduates of higher educational institutions. The direction of activity in these areas will help to successfully overcome the crisis phenomena that have developed in the labor market.

Ключові слова: ринок праці, економічно активне населення, зайнятість, безробіття, міграція

Ключевые слова: рынок труда, экономически активное население, занятость, безработица, миграция

Keywords: labor market, economically active population, employment, unemployment, migration

ВСТУП

Забезпечення сталого соціально-економічного розвитку в Україні, що сприятиме наближенню його рівня до країн Європейського Союзу, пов'язане із вирішенням ряду стратегічних питань, як розбудова сучасної соціально-орієнтованої економіки, відродження національного виробництва, гарантування соціальної захищеності населення. Ринок праці займає одне із цент-

ральних місць у вирішенні даних гострих проблем на практиці, оскільки є невід'ємною складовою ринкової економіки, що забезпечує розподіл та перерозподіл суспільної праці по галузях, видах та формах господарської діяльності, в територіальному просторі, за критерієм максимально ефективного використання трудового потенціалу домогосподарств, підприємств, регіону, країни, та у відповідності із структурою

суспільних потреб та форм власності [3].

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Проблеми розвитку ринку праці України, методи його регулювання, безробіття та його наслідки, формування та використання трудових ресурсів досліджували такі вітчизняні науковці як: О. Амосов, Т. Балановська, Д. Богиня, А. Корнійчук, С. Курлицький, І. Мельник, Н. Правдюк та інші. Незважаючи на глибоке та систематичне дослідження науковцями даного напрямку, питання розвитку ринку праці, зважаючи на масову трудову міграцію, військовий конфлікт на Сході країни, анексію Криму та інші соціально-економічні проблеми, залишається актуальним.

МЕТОЮ СТАТТІ є аналіз сучасного стану та динаміки розвитку ринку праці України, визначення основних проблем та надання пропозицій щодо їх вирішення.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для проведення дослідження було використано системний підхід, а також застосовано ряд загальнонаукових та специфічних методів пізнання: діалектичний, абстрактно-логічний, аналізу і синтезу, статистико-економічний, порівняння, узагальнення, табличний, графічний тощо.

РЕЗУЛЬТАТИ

Ринок праці – це суспільно-економічна форма руху трудових ресурсів. Як економічна категорія, ринок праці, представляє собою систему виробничих відносин між працівниками, підприємцями та державою, з одного боку, з приводу обміну індивідуальною здібністю до праці на фонд засобів, необхідних для відтворення робочої сили, а з іншого – з приводу розміщення продуктивних сил в системі суспільного розподілу праці, дотримуючись законів товарного виробництва та обороту. Ринок праці не може аналізуватися ізольовано від типу економічної системи, тобто сукупності всіх економічних процесів і явищ, що відбуваються у суспільстві на основі діючих майнових відносин та організаційних форм. Ринок праці є похідним від цієї моделі, а його регулятори – органічна складова системи господарювання [13]. Тому, економіка України, що знаходиться в процесі приведення у відповідність до вимог та критеріїв вступу до Європейського Союзу, має сформувати адекватний ринок праці, що втілює значною мірою елементи цієї економічної моделі.

Проблеми зайнятості населення та розвитку ринку праці в Україні регулярно привертають увагу не тільки експертного середовища, а й політиків та ЗМІ. Адже питання зайнятості населення, заробітної плати та інших аспектів розвитку ринку праці знаходяться у сфері не лише суто економічних, а й соціально-політичних інтересів широкого загалу [6], у зв'язку з чим часто згадуються у політичних ток-шоу та передвиборчих програмах.

Функціонування вітчизняного ринку праці залежить не лише від стану економіки України, а й від попиту та пропозиції робочої сили у Європі та інших країнах світу. Не зважаючи на зростання реального ВВП в останні роки (ВВП в цінах попереднього року в 2015 р. склав 1431,8 млрд. грн., у 2016 р. – 2037,1 млрд. грн., у 2017 р. – 2444,2 млрд. грн., а за 3 квартал 2018 р. вже конята-

товано 2243,2 млрд. грн.) [4], у країні спостерігається певне загострення економічної ситуації, що характеризується наступними чинниками: фінансовою нестабільністю; підвищенням цін, яке не компенсується відповідним зростанням заробітних плат, пенсій та інших соціальних виплат; нарощуванням соціально-економічної нерівності; скороченням доходів та видатків держбюджету; дискредитацію права тощо. Як наслідок, сучасний стан ринку праці в Україні теж характеризується переважно негативними тенденціями: скорочується чисельність зайнятих осіб, триває процес закриття підприємств, зокрема через звуження сфери підприємницької діяльності, прогресує міграція найбільш активної частини населення за кордон, значно збільшується рівень внутрішньої, в тому числі вимушеної міграції населення [7]. У таких умовах, одержання Україною безвізового режиму із країнами Європейської спільноти ще більше загострило проблему відтоку трудових ресурсів в продуктивному віці за межі країни.

Зайнятість – це один із найвагоміших параметрів ринку праці, що визначає соціально-економічний розвиток країни. Ефективною вважається зайнятість, що забезпечує належний дохід, здоров'я, зростання освітнього й професійного рівнів для кожного члена суспільства на основі підвищення суспільної продуктивності праці. В сучасних умовах дослідження проблеми зайнятості набуває нового теоретичного та практичного бачення, її вирішення означає створення ефективної економіки, здатної забезпечити соціальний прогрес суспільства [8].

Зайняті та безробітні за методологією МОП є складовими економічно активного населення. Скорочення зайнятості обумовлюється, серед інших причин, також і зменшенням економічно активного населення, причиною чого є скорочення чисельності населення (у 2010 р. – 45,9 млн. осіб, у 2015 р. – 42,9 млн. осіб, у 2016 р. – 42,7 млн. осіб, у 2017 р. – 42, 5 млн. осіб, у 2018 – 42,3 млн. осіб), старіння суспільства, відтік молоді за кордон на навчання з подальшим працевлаштуванням, звужене відтворення населення (нетто-показник становив 0,715 у 2015 р., 0,697 у 2016 р., 0,656 у 2018 р.) [4], тощо.

Наведені у табл. 1 дані свідчать, що характерною особливістю національного ринку праці за період з 2010 по 2017 рр. є значне падіння чисельності економічно активного населення у віці 15-70 років відповідно з 20894,1 тис. осіб до 17854,4 тис. осіб. Особливо глибоке падіння рівня економічної активності спостерігалось у 2014 р. порівняно з 2013 р. – з 64,9 % до 62,4 %, що було пов'язане з початком військового конфлікту, втратою частини території та загальним економічним спадом. Якщо розглядати зайняте населення у структурі населення працездатного віку, то тут спостерігається наступна ситуація: протягом досліджуваного періоду найвищий показник зайнятості – 17889,4 тис. осіб у 2013 р., далі в динаміці по роках найнижчий стан показника у 2015 р. – 15442,0 тис. осіб і спостерігається скорочення кількості зайнятого населення. Починаючи з 2014 по 2017 р. складна політична та економічна ситуація в Україні спричинила значний спад кількості зайнятого населення, більш ніж на 1692,2 тис. осіб. Проте, у 2018 р. спостерігалися позитивні тенденції стосовно зростання зайнятості та скорочення безробіття.

Динаміка економічно активного населення України у 2010-2018 рр.

[сформовано за даними Державної служби статистики України]

Роки	Економічно активне населення				у тому числі зайняте населення			
	у віці 15-70 років		працездатного віку		у віці 15-70 років		працездатного віку	
	у середньому, тис. осіб	у % до населення відповідної вікової групи	у середньому тис. осіб	у % до населення відповідної вікової групи	у середньому, тис. осіб	у % до населення відповідної вікової групи	у середньому, тис. осіб	у % до населення відповідної вікової групи
2010	20 894,1	63,6	19 164,0	71,9	19 180,2	58,4	17 451,5	65,5
2011	20 893,0	64,2	19 181,7	72,6	19 231,1	59,1	17 520,8	66,3
2012	20 851,2	64,5	19 317,8	72,9	19 261,4	59,6	17 728,6	66,9
2013	20 824,6	64,9	19 399,7	72,9	19 314,2	60,2	17 889,4	67,3
2014	19 920,9	62,4	19 035,2	71,4	18 073,3	56,6	17 188,1	64,5
2015	18 097,9	62,4	17 396,0	71,5	16 443,2	56,7	15 742,0	64,7
2016	17 955,1	62,2	17 303,6	71,1	16 276,9	56,3	15 626,1	64,2
2017	17 854,4	62,0	17 193,2	71,5	16 156,4	56,1	15 495,9	64,5
2018 ¹	17 957,8	62,6	17 292,1	72,7	16 408,5	57,2	15 743,6	66,2

¹ – дані за січень-вересень 2018 р.

За даними Державної служби зайнятості України, чисельність зайнятого населення за 9 місяців 2018 р., порівняно з 9 місяцями 2017 р., зросла на 185 тис. і становила 16,4 млн. осіб. На всій території України рівень зайнятості у 2018 р. зріс з 56,3 % до 57,2 % порівняно з 2017 [11]. Проте, не варто забувати, що це дані лише за 9 місяців, а не середньорічні, і включають сезонних працівників, тому уточнені річні показники економічно активного та зайнятого населення в середньому за 2018 р. очуються нижчі.

Зайнятість населення є неоднорідною по всій території України, тому варто проаналізувати регіони окремо. Найбільш суттєве зростання за 9 місяців 2018 р. відбулося у Запорізькій (з 55,5 % до 56,8 %), Тернопільській (з 51,4 % до 52,8 %), Рівненській (з 55,3 % до 57,0 %) та Луганській (з 55,2 % до 57,2 %) областях. Найвищий рівень зайнятості спостерігався у м. Києві (62,7 %), Харківській (61,8 %), Дніпропетровській (58,9 %), Сумській (58,8 %) та Київській (58,5 %) областях, а найнижчий – у Тернопільській (52,8 %), Донецькій (50,0 %) та Волинській (49,6 %) областях [11].

Згідно з даними табл. 2, протягом 2013-2017 рр. спостерігається значний спад зайнятості у всіх сферах економічної діяльності, і тільки у сфері державного управління та оборони відбулося зростання на 17,4 тис. осіб, що обумовлене військовим конфліктом. Найбільша кількість зайнятого населення за останні роки спостерігалась у оптовій та роздрібній торгівлі, сільському господарстві та промисловості (у 2017 р. їхня частка становила 21,82 %, 17,71 % та 15,11 % відповідно). Найнижчі показники зайнятості у сфері мистецтва, спорту, розваг та відпочинку, фінансовій та страховій діяльності, нерухомого майна (у 2017 р. – 1,24 %, 1,34 % та 1,56 % відповідно). Найбільше протягом аналізованого періоду втратили працівників у відносному значенні сфери фінансової та страхової діяльності, будівництва та промисловості (на 29,49 %, 23,4 % та 23,01 % відповідно), а в абсолютному значенні – сфери оптової та роздрібно торгівлі, ремонту автотранспортних засобів та автомобілів, промисловості та сільського, лісового та рибного господарства (на 743,7 тис. осіб, 729,4 тис. осіб, 528,3 тис. осіб відповідно), виходячи з чого, можна

зробити висновок, що найбільш напружена ситуація щодо зайнятості населення у сфері промисловості.

Не менш важливим показником в аналізі ринку праці є рівень безробіття. Безробіття – це соціально-економічне явище, при якому частина економічно активного населення не зайнята у сфері економіки. Часто безробіття розуміється як перевищення пропозиції робочої сили над попитом на неї. Співвідношення попиту і пропозиції на ринку праці – це його кон'юнктура, її визначають: фінансово-економічний стан галузей, що там розвиваються, їх організаційна структура, рівень техніко-технологічного розвитку, соціальний рівень життя населення, стан соціальної та виробничої інфраструктури тощо [5]. Однак, причини безробіття значно ширші – це і невідповідність структури наявних вільних робочих місць кваліфікації безробітних, і скорочення виробництва, і неналежного рівня трудові умови та заробітна плата, що підштовхує людей до звільнення, і приховане безробіття, неофіційне працевлаштування та багато інших. На рис. 1 відображені причини незайнятості населення. Найбільша частка у структурі безробітних (36,5 %) – це звільнені за власним бажанням, 21,1 % – вивільнені з економічних причин, 9,9 % – не працевлаштовані після закінчення навчання, що, в свою чергу, вимагає у перспективі від закладів освіти перегляду спеціальностей, які вони пропонують, та їхніх ліцензованих обсягів.

Згідно із методологією МОП, до безробітних відносяться особи віком 15-70 років (zareєстровані та незареєстровані в державній службі зайнятості), які одночасно відповідають трьом основним умовам:

1) не мали роботи (прибуткового заняття);

2) активно шукали роботу або намагались організувати власну справу впродовж останніх 4-х тижнів, що передували опитуванню, тобто робили конкретні кроки протягом останніх чотирьох тижнів з метою знайти оплачувану роботу за наймом чи на власному підприємстві;

3) були готові приступити до роботи впродовж 2-х найближчих тижнів, тобто почати працювати за плату за наймом або на власному підприємстві.

До категорії безробітних відносяться також особи,

які не шукають роботу через те, що вже її знайшли і мають домовленість про початок роботи через певний проміжок часу, а також проходять навчання за направленням державної служби зайнятості населення [3].

У табл. 3 наведені дані щодо динаміки чисельності

безробітного населення України впродовж 2010 – 2018 рр., аналізуючи які, можна зробити висновок що найменший рівень безробіття припав на 2013 р. і сягав трохи більше 1,5 млн. осіб, що становило 7,8%. Найвищий показник – майже 1,85 млн. осіб у 2014 р.

Таблиця 2

Динаміка зайнятості населення України за видами економічної діяльності у 2013-2017 рр., тис. осіб

[обраховано за даними Державної служби статистики України]

Показники	2013	2014	2015	2016	2017	Структура зайнятості у 2017 р., %	2017 до 2013	
							+/-	%
Усього зайнято	19314,2	18073,3	16443,2	16276,9	16156,4	100,00	-3157,8	83,65
Сільське, лісове та рибне господарство	3389,0	3091,4	2870,6	2866,5	2860,7	17,71	-528,3	84,41
Промисловість	3170,0	2898,2	2573,9	2494,8	2440,6	15,11	-729,4	76,99
Будівництво	841,1	746,4	642,1	644,5	644,3	3,99	-196,8	76,60
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	4269,5	3965,7	3510,7	3516,2	3525,8	21,82	-743,7	82,58
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	1163,6	1113,4	998	997,2	991,6	6,14	-172	85,22
Тимчасове розміщування й організація харчування	328,9	309,1	277,3	276,7	276,3	1,71	-52,6	84,01
Інформація та телекомунікації	299,9	284,8	272,9	275,2	274,1	1,70	-25,8	91,40
Фінансова та страхова діяльність	306,2	286,8	243,6	225,6	215,9	1,34	-90,3	70,51
Операції з нерухомим майном	314,3	286,1	268,3	255,5	252,3	1,56	-62	80,27
Професійна, наукова та технічна діяльність	493,6	456	422,9	428,1	415,8	2,57	-77,8	84,24
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	343,3	334,3	298,6	304,3	297,9	1,84	-45,4	86,78
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	962,3	959,5 2	974,5 2	973,1	979,7	6,06	17,4	101,81
Освіта	1611,2	1587,7	1496,5	1441,4	1423,4	8,81	-187,8	88,34
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1171,8	1150,5	1040,7	1030,4	1013,6	6,27	-158,2	86,50
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	226,5	221,2	207,9	201,6	199,8	1,24	-26,7	88,21
Інші види економічної діяльності	423,0	382,2	344,7	345,8	344,6	2,13	-78,4	81,47

Рис. 1. Структура безробітного населення в Україні станом на 1.01.2019 за причинами незайнятості *[побудовано за [8]]*

Таблиця 3

Динаміка безробіття в Україні у 2010-2018 рр. [сформовано за даними Державної служби статистики України]

Роки	безробітне населення (за методологією МОП)			
	у віці 15-70 років		працездатного віку	
	у середньому, тис. осіб	у % до економічно активного населення відповідної вікової групи	у середньому, тис. осіб	у % до економічно активного населення відповідної вікової групи
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
2010	1 713,9	8,2	1 712,5	8,9

Продовження табл. 3

1	2	3	4	5
2011	1 661,9	8,0	1 660,9	8,7
2012	1 589,8	7,6	1 589,2	8,2
2013	1 510,4	7,3	1 510,3	7,8
2014	1 847,6	9,3	1 847,1	9,7
2015	1 654,7	9,1	1 654,0	9,5
2016	1 678,2	9,3	1 677,5	9,7
2017	1 698,0	9,5	1 697,3	9,9
2018 ¹	1 549,3	8,6	1 548,5	9,0

¹ – дані за січень-вересень 2018 р.

Як уже зазначалося, у 2018 р. спостерігалось незначне покращення ситуації на ринку праці. Так, чисельність безробітних в Україні в минулому році становила майже 1,55 млн. осіб, тобто 8,6 % від економічно активного населення, що на 0,9 % менше ніж у попередньому році.

Скорочення рівня безробіття відбулося в усіх регіонах. Найнижчий рівень безробіття спостерігався у Харківській (5,1 %), Київській (6,1 %), Одеській (6,1 %) областях та місті Києві (6,0 %), а найвищий – у Полтавській (11,1 %), Волинській (11,3 %), Кіровоградській (11,5 %), Донецькій (14,0 %) та Луганській (15,1 %) областях [11].

Не зважаючи на зниження рівня безробіття у 2018 р., показник 8,6 % все одно залишається великим. Так, наприклад, даний показник за серпень 2018 р. у Чехії склав 2,5 %, у Німеччині та Польщі – 3,4 %. Але він значно менший ніж у Греції та Іспанії, показники яких склали 19,1 % і 15,2 % відповідно. Загалом у Європейському Союзі рівень безробіття склав 6,8 % – повідомляє Євростат [1]. Для об'єктивності потрібно зазначити, що даний показник є рекордно низьким. Раніше такий рівень безробіття на всій території ЄС спостерігався у 2008 р..

Структура зареєстрованих безробітних станом на 1 січня 2019 р. в розрізі вікових категорій зображена на рис 2. З графіка видно що найбільша частка безро-

бітних припадає на вік від 35 до 45 років, найменша – до 25. Причому, 44 % зареєстрованих безробітних мали вищу освіту, 37 % – професійно-технічну, і лише 19 % – загальну середню освіту.

Економічна криза є основною причиною зовнішньої трудової міграції. Неможливість працевлаштування або незадовільні умови праці всередині своєї країни примушує людей шукати вигідніші пропозиції. Це стосується людей абсолютно всіх соціальних верств: і безробітних, і фахівців із високим рівнем навичок, що шукають кар'єрного зростання і кращих умов для соціально-економічного та професійного розвитку [2].

Закон України «Про зовнішню трудову міграцію» визначає, що трудова міграція – це переміщення громадян України, пов'язане з перетинанням державного кордону для здійснення оплачуваної діяльності в державі перебування [10].

У 2015-2017 рр. за кордоном працювали 4 млн. громадян України, що складає близько 16 % працездатного віку і одночасно закордоном перебувало 2,6-2,7 млн. осіб. Такими є висновки дослідження Центру економічної стратегії [12]. 34 % українців, які їздили за кордон у ці роки, – «маятникові мігранти»; близько 20 % – довгострокові мігранти, 20 % – короткострокові мігранти. Виїхали з України всією родиною близько 100 тис. осіб. Приблизно 563 тис. осіб (14%) поїхали за кордон, але потім повернулися.

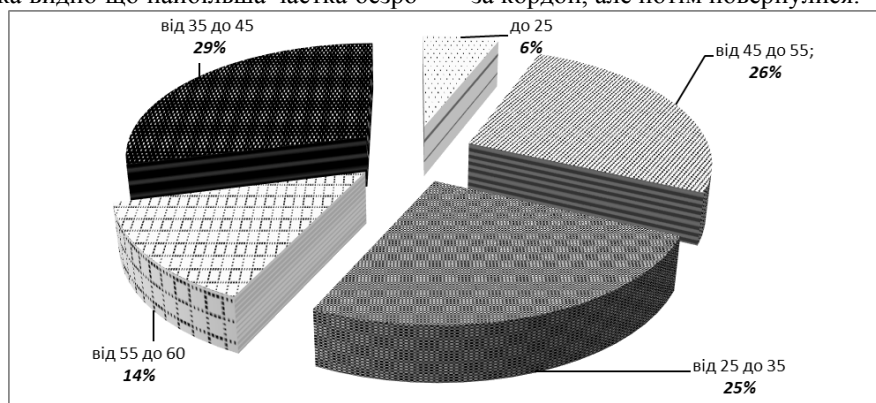

Рис. 2. Структура зареєстрованих безробітних за віковими категоріями в Україні станом на 1 січня 2019 р. [11]

Найбільше українських трудових мігрантів зосереджено у двох сусідніх країнах – Польщі та Росії. Після 2014 р. частина мігрантів переорієнтувалася на західний напрямок, зокрема до Польщі, на яку припадає майже 40 % українських заробітчани у 2017 р. (порівняно з 14 % у 2012 р.). Четверть українців працювала у Росії, ще 11 % – в Італії, 9% – у Чехії. Інші

значні напрямки трудової еміграції (від 1 % до 2 %) – Білорусь, Португалія, Угорщина, Ізраїль, Фінляндія.

Найбільш поширеною сферою зайнятості українців закордоном є будівництво (39 %) та робота у домогосподарствах (16,4 %). Зайнятість українських мігрантів у інших сферах, як-от сільське господарство, промисловість, торгівля та сфера послуг, зросла останніми

роками здебільшого за рахунок змін у структурі зайнятості Польщі.

Більше половини вітчизняних трудових мігрантів – особи молодого працездатного віку (від 15 до 40 років) з професійно-технічною або середньою освітою. Трудові мігранти загалом менш освічені, ніж зайняте населення України. У 2015–2017 рр. за різними опитуваннями від 16 % до 37 % емігрантів мали вищу освіту, тоді як в Україні частка зайнятого населення з вищою освітою складає 48 % [12].

ВИСНОВКИ

Інтернаціоналізація та глобалізація світової економіки, набуття нашою країною статусу асоційованого члена ЄС на перший план висувають завдання формування системи державного управління, здатної своєчасно та адекватно реагувати на ті виклики соціально-економічного буття, що диктуються його переходом до якісно вищого рівня суспільного розвитку – пост-індустріального. Сьогодні, як ніколи раніше, стає очевидним той факт, що розбудова справедливої, успішної та соціально відповідальної держави неможлива без ефективного використання її людського ресурсу [9, с. 7]. Проаналізувавши сучасну ситуацію на ринку праці України, можна зробити висновок про те, що він потребує глибокого реформування. Основними напрямками, за якими необхідно здійснювати реформування є:

- вдосконалення системи оплати праці;
- соціальна підтримка окремих груп населення;
- стимулювання державою розвитку малого та середнього бізнесу;
- удосконалення нормативно-правового регулювання;
- зменшення податкового навантаження на підприємства;
- розробка активної державної соціально-економічної політики, направленої на залучення молоді та випускників вищих навчальних закладів.

Спрямування діяльності у даних напрямках допоможе успішно подолати кризові явища, які склалися на ринку праці.

Список використаних джерел

1. Newsrelease. Euroindicators. Eurostat. 2018. № 150.
2. Бурачек І.В., Грибовський М.М. Економічний ефект трудової міграції в Україні. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2017. № 3. С. 233-237.
3. Волкова О.В. Ринок праці. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 624 с.
4. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Корнійчук А.М., Костунець Т.А. Перспективи формування трудового потенціалу Вінницької області. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2017. №3 (19). С. 44-52.
6. Кулицький С. Проблеми розвитку ринку праці в Україні. Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2017/ukr21>
7. Мельник І.О., Берднікова О.В. Сучасні тенденції формування ринку праці і зайнятості населення України. Ефек-

тивна економіка. 2018. №1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/49.pdf

8. Москаленко Е.С. Запорожець Ю.В. Стан ринку праці. Молодий вчений. 2018. №5 (57). С. 730-734.

9. Правдюк Н.Л., Покинчерета В.В. Трудові ресурси: обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: Монографія. Вінниця: ПП ТД "Едельвейс і К", 2016. 248 с.

10. Про зовнішню трудову міграцію. Закон України від 05.11.2015 № 761-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-viii>

11. Ситуація на ринку праці та результати діяльності державної служби зайнятості у 2018 році. Державна служба зайнятості. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/68>

12. Скільки українців поїхало за кордон і що державі з цим робити: аналітична записка. Центр економічної стратегії. 2018. 50 с. URL: <https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Migration-note.pdf>

13. Яковенко Р.В., Пугаченко А.С. Прикладні проблеми ринку праці України. Наукові праці КНТУ. Економічні науки. 2010. Вип. 17. С. 447-451.

References

1. Newsrelease. Euroindicators. Eurostat. 2018. № 150.
2. Burachek, I.V., Hrybovskiy, M.M. The Economic Impact of Labor Migration in Ukraine. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, № 3. 2017 pp. 233-237. (in Ukrainian).
3. Volkova O.V. Labor market. Kyiv: Tsentr uchb. Literatury. 2007. 624 p. (in Ukrainian).
4. State Statistics Service of Ukraine. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (in Ukrainian).
5. Korniychuk A.M., Kostunets T.A. The prospects of forming labor potential of Vinnytsia region. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannya nauky i praktyky*. 2017. Vol. №3(19). pp. 44-52. (in Ukrainian).
6. Kulytskyi S. Problems of Labor Market Development in Ukraine. Social Communication Research Center of National Library of Ukraine after V.I. Vernadsky. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2017/ukr21> (in Ukrainian).
7. Melnik I.O., Berdnikova O.V. Contemporary trends in the formation of the labor market and employment of Ukraine's population. 2018. *Efektivna ekonomika*. Vol. 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/49.pdf (in Ukrainian).
8. Moskalenko K.S., Zaporozhets Yu.V. The state of the labor market of Ukraine. *Young Scientist*. 2018. № 5(57). pp. 730-734. (in Ukrainian).
9. Pravdyuk N.L., Pokynchereta V.V. Labor Resources: Accounting and Analytical Support for Enterprise Management: Monograph. Vinnytsya: PE TD "Edelweis & K", 2016. 248 p. (in Ukrainian).
10. About external labor migration. Law of Ukraine dated November 5, 2015. № 761-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-viii> (in Ukrainian).
11. The situation in the labor market and the results of the state employment service in 2018. State Employment Service. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/68> (in Ukrainian).
12. How many Ukrainians went abroad and what to do with the state: an analytical note. Center for Economic Strategy. 2018. 50 p. URL: <https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Migration-note.pdf> (in Ukrainian).
13. Yakovenko R.V., Puhachenko A.S. Applied Problems of Ukrainian Labor Market. *Naukovi pratsi KNTU. Ekonomichni nauky*. 2010. Vol. 17. pp. 447-451. (in Ukrainian).